

*дуброва – дубовы гай* (рус. дубовая роща); *казуля – дзікая каза* (рус. косуля); *паперня – фабрыка папяровая* (рус. фабрика бумажная); *ралля – ворная зямля* (рус. пашня); *ядвабнік – сасновы шаўкапрад* (рус. сосновый шелкопряд).

**Сінтаксічныя** сінонімы – гэта канкурэнтныя састаўныя тэрміны. У аналізаваным слоўніку выяўлена некалькі прыкладаў суадносных двухкампанентных тэрмінаў: *загана драўніны – хіба драўніны* (рус. порок древесины); *пануючае дрэва – дамінантнае дрэва* (рус. господствующее дерево); *сухое галлё – сухое веце* (рус. хворост); *трываласць драўніны – моцнасць драўніны* (рус. прочность древесины); 1 прыклад трохкампанентных: *тушэнне лясных пажараў – гашэнне лясных пажараў* (тушение лесных пожаров).

Такім чынам, можна адзначыць, што беларуская лесагаспадарчая тэрміналогія характарызуецца наяўнасцю значнай колькасці сінанімічных тэрмінаадзінак, прычым пераважна спрадвечных, у тым ліку ўласна беларускіх. Сінанімія – гэта аб'ектыўная і заканамерная моўная з'ява, звязаная з працэсам фарміравання, развіцця і ўдасканалення любой тэрмінасістэмы, пры гэтым, безумоўна, неабходна праца па сістэматызацыі і ўніфікацыі тэрміналогіі.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Атрощенко, О. А. Русско-белорусско-английский словарь лесохозяйственных терминов / О. А. Атрощенко. – Мінск : БГТУ, 1995. – 125 с.
2. Русак, В. У. Парадыгматычныя адносіны ў сістэме беларускай лесагаспадарчай тэрміналогіі // Труды БГТУ. Сер. 4, Принт- и медиатехнологии. 2024. № 2 (285) – С. 160–167.

УДК 811.161.3'276.1:630

## СПОСАБЫ ВЫРАЖЭННЯ АНТАНІМІЧНЫХ АДНОСІН Ў ТЭРМІНАХ ЛЯСНОЙ ГАСПАДАРКІ

*Гуліцкая Т. П., ст. выкл.*

*Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт,  
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь*

Большасць тэрмінаў у навуковай мове маюць антанімічную пару, гэта тлумачыцца тым, што антонімы «валодаюць падобнымі, аднатыпнымі значэннямі і супрацьпастаўляюцца адзін аднаму па адной істотнай дыферэнцыяльнай прыкмеце» [1, с. 31]. Антанімія з'яўляецца важным фактарам тэрміналагічнай сістэмы лясной гаспадаркі.

Традыцыйна антонімы па структуры раздзяляюць на аднакаранёвыя (словаўтваральныя) і рознакаранёвыя (лексічныя). Абедзве гэтыя групы прадстаўлены і ў тэрміналогіі лясной гаспадаркі: *алігатрофы – мегатрофы*, *ліквідны – неліквідны*, *дамінантны – рэцэсіўны*, *дзікарослы – культурны*, *асектатар – эдыфікатар*.

Словаўтваральнымі тэрмінамі лічацца тэрмінаадзінкі, процілегласць якіх фармальна выражаецца праз словаўтваральныя сродкі, у асноўным пры дапамозе прэфіксаў, у тым ліку іншамоўнага паходжання (*мона-, полі-, а- і інш.*): *монасістэмная мадэль ландшафту – полісістэмная мадэль ландшафту*, *біятычны – абіятычны*, *аэробныя*

*арганізмы – анаэробныя арганізмы.* Часта можна сустрэць пары аднакаранёвых слоў з адмоўным словаўтваральным прэфіксам, які ўказвае на адсутнасць прыкметы: *занальны ландшафт – азанальны ландшафт, прадукцыйнасць глебы – непрадукцыйнасць глебы.*

Словаўтваральныя тэрміны-антонімы выражаюцца: *назоўнікамі (акліматызацыя – рэакліматызацыя); прыметнікамі – кампанентамі састаўных тэрмінаў (занальныя ландшафты – інтарзанальныя ландшафты; ліквідная драўніна – неліквідная драўніна, монакарпічныя расліны – полікарпічныя расліны).* Пры гэтым у некаторых выпадках можна вызначыць словаўтваральныя гнёзды, напрыклад: *аўтатрофнасць – аўтатрофны – аўтатрофы і гетэратрофнасць – гетэратрофны – гетэратрофы; гамаятэрмія – гамаятэрмічны і гетэратэрмія – гетэратэрмічны.*

Лексічныя тэрміны-антонімы выражаюцца назоўнікамі (*драбналістасць – буйналістасць*) і прыметнікамі (*суглінак лёгка – суглінак цяжка; галоўная парода – другарадная парода, дамінантны ген – рэцэсіўны ген; натуральны адбор – штучны адбор*). Л. А. Новікаў звярнуў увагу на тое, што антонімы утвараюць не толькі пары, але і нават мікрасістэмы лексічных адзінак, якія выражаюць супрацьлеглыя і ўзаемазвязаныя адносіны [1, с. 236]. Як правіла, у антанімічных адносінах ўступаюць відавыя азначэнні састаўных тэрмінаў, якія «ў адпаведнай мікрагрупе выражаюць супрацьлеглыя па якой-небудзь якасці прыкметы паняцця», таму вялікая колькасць лексічных антонімаў прадстаўлена тэрмінамі-словазлучэннямі [1, с. 50]: *глебапаляпшальнае дрэва – глебапагаршальнае дрэва, мяккалісцевыя пароды дрэў – цвёрдалісцевыя пароды дрэў, голанасеннае дрэва – пакрытанасеннае дрэва.* Гэта сведчыць аб тэндэнцыі тэрміна адлюстроўваць змест паняцця, а не абазначаць толькі адмаўленне процілеглага.

Аналіз антанімічных тэрміналагічных адзінак дазваляе адзначыць, што ў навуковай сферы антанімія такая ж распаўсюджаная з’ява, як і ў агульнаўжывальнай. Антанімічныя адносіны выражаюцца лексічнымі і словаўтваральнымі тэрмінамі-антонімамі, прадстаўленымі як аднаслоўнымі, так і шматслоўнымі адзінкамі. Наяўнасць антанімічных зносін сведчыць пра сістэмнасць сувязей паміж паняццямі ў тэрміналогіі лясной гаспадаркі.

#### Спіс выкарыстаных крыніц

1. Новиков, Л. А. Семантический анализ противоположности в лексике / Л. А. Новиков // Новиков Л. А. Избранные труды. Т. 1: Проблемы языкового значения. – .: Изд-во РУДН, 2001. – С. 17–337.

УДК 811.161.3'373.45:655.4

## АНГЛІЦЫЗМЫ Ў ВЫДАВЕЦКАЙ ЛЕКСІЦЫ

*Зайцаў Д. А., студ., Рэйт Ц. Дз, студ., Гуліцкая Т. П., ст. выкл.*

*Беларускі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт,  
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь*

Працэс запазычвання слоў з іншых моў быў і застаецца адным з эфектыўных сродкаў узбагачэння лексікі. Актыўнае развіццё міжнароднай, культурнай і прафесійнай камунікацыі ў апошнія дзесяцігоддзі, высокая ступень інфармацыйнай адкрытасці спрыяюць